

szállás alatt összelelegedett és közösségi szellemtől áthatott magyar összefogása járható utat teremt. A szorgos gonddal végzett vizsgálat, a lelkiismeretes mérlegelés azt mondja, hogy a délvidéki magyarság nemzeti egységben, biológiai erőben, dinamizmusban, kultúrában és a szociális gondolatban máris vezet. A gazdasági élet egy részén fejlődés és terepnyerés van, a másik részén pedig egész-séges elgondolások és a kivitelre erős akarat.

A jövő biztatónak, a nagy terv megvalósíthatónak s a cél elég gyorsan elérhetőnek látszik. De a délvidéki magyarságnak még egy óriási feladattal kell megbirkóznia: második helyre téve minden különlegesen délvidéki tervet, 12 millió magyar testvérével együtt átküzdenie a márt, megvívni az élethalálharcot és a magyar győzelem érdekében szervezési képességeit, összefogásból eredő erejét, közösségi szellemét, áldozatkészségét, öntudatos magyarságát, küzdelemhez és harchoz szokott lelkét és fizikai erejét, mindenét a haza szolgálatába állítani.

HEGEDŰS LÁSZLÓ

MAGYAR SZÓRVÁNYOK A DÉLVIDÉKEN

OLYAN TARKA nemzetiségű tájban, mint a Délvidék, ahol a különböző nyelven beszélő emberek egymásra utalva élnek együtt, azok kénytelen-kelletlen megtanulják egymás nyelvét, megismerik és sokszor öntudatlanul, máskor talán tudatosan is átveszik egymás szokásait, házait, esetleg ruházatát s így bizonyos egyformaság alakul ki a tájban; ez teszi az együttélő népeket összetartókká, földiekké. És ha van a táj által megszabott délvidéki szellem, úgy az népek, fajták, vallások fölött álló szellemi tulajdonság, jellemvonás. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy a délvidéki nemzetiségeknél feltalálható közös jellemvonások egyben a köztük lévő harmóniát, egyetértést, vagy éppen az összetartást is jelentik. Nem. Lehet ez a közös sajátság éppen ellenkezőleg az egyes nemzetiségeknek a többiekkel szemben való bizalmatlansága, megnemértése, vagy éppen gyűlölete is.

Valamennyi nemzetiségnek, fajtának, vallásnak van egy, a Teremtő által eleve beoltott közös tulajdonsága, ami tájtól és időtől független: hogy szaporodni, terjeszkedni, erősödni akar mindegyik a többi rovására. A fajoknak ez a harca az erősebb, életrevalóbb nép fejlődését és a gyengébb hanyatlását, sőt pusztulását eredményezi. Ebben a vonatkozásban a földrajzi tényezőknek is fontos szerepük lehet, mert a saját életterében élő nemzetiség — a Délvidék esetében a magyarság — előnyben van a többiekkel szemben, akinek a táj természeti viszonyai kevésbé felelnek meg. Nézetem szerint ez az egyik oka s magyarázata annak, hogy a délvidéki magyarság számaránya a XIX. század eleje óta erősen megjavult.

Vannak természetesen szép számmal más tényezők is, amik a nemzetiségek egymás közti versengését befolyásolják. Ezek között szerepel a politikai hatalom kérdése. Ez hat közvetlenül, mert minden államhatalom a saját fajtáját kívánja első sorban erősíteni és gyarapítani a maga földjén. Számptalan gazdasági, kulturális, stb.

eszköz van ehhez a politikai uralmat gyakorló államhatalom kezében, s ezekkel a természet által kijelölt fejlődési irányt ellensúlyozhatja is, mint ahogy a jugoszláv állam szlávósító törekvése a Délvidéken a magyarosodás természetes folyamatát visszafordította. Másrészt közvetve is hat az államhatalom, mert a többséghez tartozni mindig előkelőséget és sok más hasznot is jelent. Így az opportunisták szívesen vallják magukat a többségi néphez tartozóknak.

Ma talán egyedül áll Európában Magyarország a maga különleges nemzetiségi politikájával, amit röviden *Szent István-i gondolat* néven ismerünk s amelynek értelmében nem gyakorol nyomást a kisebbségekre a saját fajtája érdekében sem, azzal a céllal, hogy valamennyi nemzetiség együttműködését megteremtse az egész ország javára.

Ez azonban természetesen nem jelentheti azt, hogy egyetlen magyar testvérünkről is elfelejtkezhetünk hazánk területén. Hiszen a többi délvidéki nemzetiség is nagyon komolyan számontartja népközösségének minden egyes tagját. Megkeresi, lelkiileg erősíti és anyagilag támogatja különösen ama testvéreit, akiket sorsuk a népközösségből kiszakított és akik így ki vannak téve annak a veszélynek, hogy beolvadnak valamelyik másik nemzetiségbe, egyszóval, akik nemzetiségi szórvánnyá váltak.

A Délvidék agrár- és ipari proletár magyarsága számtalanszor kénytelen a szórványok nehéz kenyerét enni a kisebbségi munkaadók nagybirtokain, vagy gyártelepein. A Bácskában 60 községünk és 7 tanyaközpontunk, Baranyában pedig 17 olyan községünk van, ahol a magyarság százalékaránya 20-on alul van. Ezeket a községeket a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség mint szórványközségeket tartja nyilván, s magyar közművelődésük ügyét külön Szórványosztállyal intézteti. Erre szükség is van, hiszen ezek a községek többnyire teljesen nélkülözik a magyar középosztályt, és magyarságuk műveltségi színvonala az átlagon messze alulmarad nem csak ez elmúlt huszonkét év magyarellenes kultúrpolitikája miatt, de már szórványmivoltuknál fogva is. Hiszen a gyermekek magyar iskolába való járatása még ma, magyar uralom alatt is komoly gondot jelent. A DMKSz gondos munkával gyűjti össze a szórványok iskolaköteles gyermekeit és elhelyezi őket valamely magyar faluban, mint pl. Temerinben családoknál, vagy külön e célra fenntartott internátusokban, mint Bácsott. A felnőttek számára pedig — mint a többi délvidéki községekben is — alapműveltséget kiegészítő népművelési tanfolyamokat rendez, természetesen lényegesen nehezebb viszonyok között.

Számos helyen tapasztaltuk, hogy a szórványmagyarok nem részesülnek megfelelő közellátásban, mert a kereskedők elsősorban a saját néptársaik szükségleteit elégítik ki. Ezen segítő, a DMKSz Szórványosztálya külön beszerző központot létesít a szórványmagyarság ellátására. Ezzel egyidejűleg arról is kívánunk gondoskodni, hogy a szórványok részére munkaalkalmakat teremtsünk. E célból házi ipari tanfolyamokat rendezünk és az azokat elvégzett szórványmagyarokat eszközzel és nyersanyaggal ellátva állandóan foglal-

koztatjuk. Most már a második kenderszövő tanfolyamunk dolgozik harminchárom résztvevővel.

Ily módon a DMKSz a szórványmagyarságot szellemileg erősíti, anyagilag támogatja és a magyar népközösség védelmében részéssíti minden ügyes-bajos dolgában anélkül, hogy ezzel bármelyik másikk nemzetiség érdekeit sértené.

KÁDÁR LÁSZLÓ

A DÉLVIDÉKI MAGYAR IRODALOM ÉS KÖZMŰVELŐDÉS

HEGEDŰS LÁSZLÓ nagyon helyesen mutatott rá arra, hogy a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség és a Szenteleky Társaság, vagyis a magyar közművelődést irányító férfiak és a magyar írók között ma is a legszorosabb a kapcsolat, amit kifelé az is mutat, hogy a Szövetség és a Szenteleky Társaság elnökének személye ugyanaz. Szenteleky Kornél már a huszas évek közepén, tehát akkor, amidőn irodalomszervező munkáját megkezdte, állandóan hangsúlyozta, hogy az íróknak népük felé kell fordulniok, népük és szülőföldjük felé és az elefántcsonttoronyba való zárkózás és szépirodalmi szenvelgés helyett a táj és a nép helyi hagyományait, gyökereit kell kutatniok és külön helyi sajátosságokat kell irodalmi módon feldolgozniok. Szeressük azt, ami a miénk, ez volt a jelszó s jellemző, hogy erre az addig finoman esztétizáló irodalmár, az első nevelését még a század elején a székesfővárosban kapott esztéta, de most már népe irodalomszervezője jött rá. A háborúelőtti Délvidéken a magyarságnak nem volt olyan helyi közművelődési v. irodalmi szervezete, mint például a szerbeknek, akik ezt a szervüket már a mult század elején építették ki Pesten, hogy aztán — épen hasonló gyökerű elgondolások alapján — a magyar fővárosból arra a tájra vigyék, amelyen a magyarországi szerb nép a legnagyobb számban él. A trianoni katasztrófának és a kisebbségi sorsnak kellett bekövetkeznie, hogy erre a magyar kultúrférffiak és politikusok is rájőjjenek s elsősorban a magyar írók, akik a háborúelőtti kozmopolitizmus téves csapásairól leghamarabb álltak be a nemzet nagy és közös útjába, a népi irányzatba. Mikor a DMKSz megalakult, már túl voltunk ezen a felismerésen, túl voltunk a keresgélésen. Így a délvidéki magyarságnak ez a hatalmas szervezete annál nagyobb erővel és biztonsággal ismerhette fel célkitűzéseinek helyességét és kezdhette meg azt a nagyszerű közművelődési munkát, amely a felszabadulással szinte egyidejűleg a több mint húsz éves kisebbségi sors hiányait, kulturális veszteségeit, de emellett még az elmult évszázad liberális lanyhaságának hibáit is pótolni volt hivatott.

Csak természetes tehát, hogy a DMKSz mindjárt a felszabadulás után készséggel adott helyet a délvidéki magyar íróknak, majd amikor azok megalakították a Szenteleky Társaságot, párhuzamos munkájukat a Szövetség is programjába illesztette és a Szövetség elnöke szívesen fogadta az írók meghívását Társaságuk élére. A Szövetség és az írók, tehát a délvidéki magyar közművelődés és irodalom szoros együttműködésének programja ezzel adva van; a Szövetségnek ügyelnie kell arra, hogy minden tekintetben támogassa íróit, akik